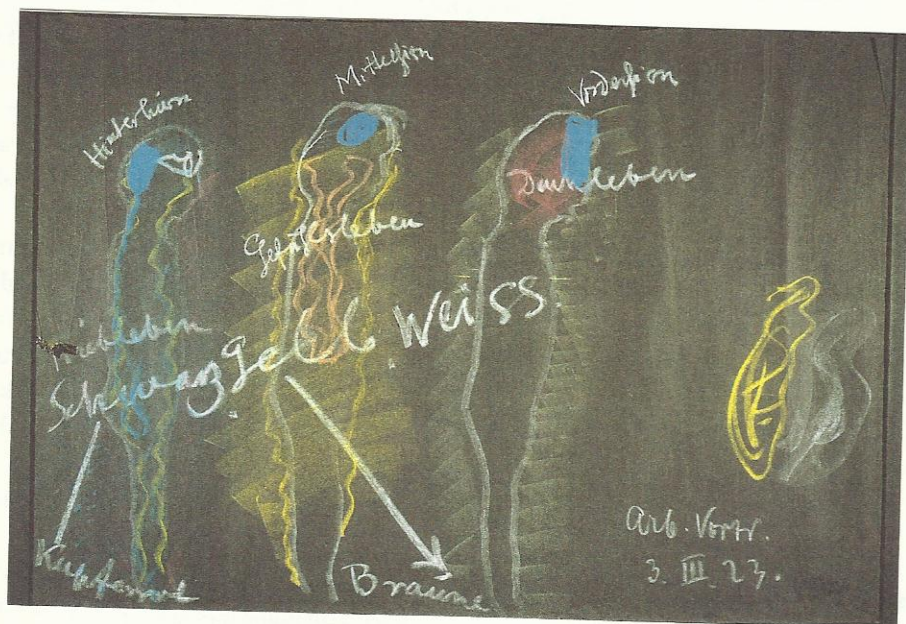

aufsaugen. Sie nehmen das auf. Und dieses Licht und diese Wärme im Weltenraum, die kann nicht durch den ganzen Körper durchgehen, weil ja der Mensch immer ein Mensch ist, selbst wenn er ein Schwarzer ist. Es geht nicht durch den ganzen Körper durch, sondern hält sich an die Oberfläche der Haut, und da wird die Haut dann selber schwarz. So daß also ein Schwarzer in Afrika ein Mensch ist, der möglichst viel Wärme und Licht vom Weltenraum aufnimmt und in sich verarbeitet.'

NB Het lijkt of Steiner met de hierboven geciteerde zin: 'weil ja der Mensch immer ein Mensch ist, selbst wenn er ein Schwarzer ist' aan zijn gehoor meende te moeten uitleggen dat negers ook mensen zijn, omdat het zich wellicht bij zwarten in Afrika exotische, onderontwikkelde volksstammen voorstelde.

Het kan echter ook zijn, dat hij met deze zin het verschil tussen een zwart menselijk lichaam en een zwart voorwerp wilde benadrukken. Hij had hiervoor uitgelegd dat het licht en de warmte helemaal door een zwart voorwerp heen dringen zonder dat er iets wordt teruggekaatst, waarbij in dat geval met licht ook het onzichtbare bovenzinnelijke deel van het licht moet worden bedoeld; gewoon licht dringt immers nooit door ondoorzichtige voorwerpen heen. Een plant die tot steenkool geworden is, is daarom door en door zwart. Bij een mens wordt alleen de huid zwart. In het menselijk lichaam dringen licht en warmte volgens Steiner op een andere manier door dan bij de plant. Het menselijk lichaam heeft andere eigenschappen dan een plant, ook als het zwart is. Het wordt niet door en door zwart, maar alleen aan de oppervlakte. Een zwart menselijk lichaam is niet een willekeurig zwart voorwerp, maar een zwarte mens. Met andere woorden, een mens blijft een mens, ook als hij zwart is. (Zie voorts blz. 120-121.)

Wat voor gevolgen deze inwerking van licht en warmte op de mens had, legde Steiner als volgt uit (blz. 55-56):

‘Dadurch, daß er das tut, wirken über den ganzen Menschen hin die Kräfte des Weltenalls (siehe Zeichnung links). Überall nimmt er Licht und Wärme auf, überall. Das verarbeitet er in sich selber. Da muß etwas da sein, was ihm hilft bei diesem Verarbeiten. Nun, sehen Sie, das, was ihm da hilft beim Verarbeiten, das ist namentlich sein Hinterhirn. Beim Neger ist daher das Hinterhirn besonders ausgebildet. Das geht durch das Rückenmark. Und das kann alles das, was da im Menschen drinnen ist an Licht und Wärme, verarbeiten. Daher ist beim Neger namentlich alles das, was mit dem Körper und mit dem Stoffwechsel zusammenhängt, lebhaft ausgebildet. Er hat, wie man sagt, ein starkes Triebleben, Instinkt-leben. Der Neger hat also ein starkes Triebleben. Und weil er eigentlich das Son-nige, Licht und Wärme, da an der Körperoberfläche in seiner Haut hat, geht sein ganzer Stoffwechsel so vor sich, wie wenn in seinem Innern von der Sonne selber gekocht würde. Daher kommt sein Triebleben. Im Neger wird da drinnen fort-während richtig gekocht, und dasjenige, was dieses Feuer schürt, das ist das Hin-terhirn.

Manchmal wirft die Einrichtung des Menschen noch solche Nebenprodukte ab. Das kann man gerade beim Neger sehen. Der Neger hat nicht nur dieses Kochen in seinem Organismus, sondern er hat auch noch ein furchtbar schlaues und aufmerksames Auge. Er guckt schlau und sehr aufmerksam. Das könnten Sie leicht als Widerspruch auffassen. Aber das ist so: Wenn da vorne der Nerv des Auges sitzt (siehe Zeichnung links), so gehen die Nerven just ins Hinterhirn hin-ein; die kreuzen sich da. Der Nerv, der geht also ins Hinterhirn. Und weil der Neger das Hinterhirn besonders ausgebildet hat, deshalb guckt er auch so schlau, deshalb ist er ein so schlauer Beobachter der Welt.’

Samengevat heeft een donkere huidskleur volgens Steiner de volgende betekenis voor de mens: het licht en de warmte uit de omgeving van de mens worden totaal opgenomen. Door de intensieve inwerking op de huid bij een bijna loodrechte zonnestand werd deze zwart. (NB Hiermee wordt dus een ander proces beschreven dan de tijdelijke verandering van huidskleur onder invloed van de zon in de huidige tijd.) Het aandeel van de warmte en het licht dat niet door de zintuigen kan worden waargenomen, worden dieper in de mens verteerd door de stofwisseling. De stofwisselingspool en daardoor ook het instinct- en driftleven (het onbewuste wilsleven dat zijn oorsprong heeft in de stofwisselingspool) zijn om die reden extra ontwikkeld. De achterste hersenen spelen daarbij een belangrijke regulerende rol en als gevolg van het feit dat de oogzenuwen in deze hersenen uitmonden kijkt hij ‘slau’ uit zijn ogen, wat in het Nederlands opmerkzaam en slim maar ook sluw kan betekenen.

NB De formuleringen van Steiner wekken wel enige bevreemding. Zelf liet hij de volgende opmerkingen op het hier bovenstaande volgen: ‘Wenn man das anfängt zu verstehen, so wird einem alles klar. Aber solche Betrachtungen, wie wir sie jetzt

wieder machen, die macht die heutige Wissenschaft gar nicht. Sie versteht daher nichts von all dem.' Antroposofie gaat zoals gezegd niet alleen over zintuiglijk waarneembare feiten, maar verbindt deze met bovenzinnelijke waarnemingen. Bovenstaande uiteenzettingen over de regulerende werking van de achterste hersenen bij de verwerking van het licht en de warmte in de stofwisseling beschrijven processen die zich voor een deel in het bovenzinnelijke deel van de mens afspelen en zijn daarom alleen in dat licht te begrijpen. Door fysiologisch onderzoek zou kunnen worden nagegaan of ook op materieel niveau zulke verbindingen te leggen zijn, maar dat valt buiten het kader van dit rapport.

Hierna ging Steiner door met het bespreken van het licht- en warmteproces bij Aziatische mensen (blz. 56):

125

'Gehen wir jetzt vom Schwarzen zum Gelben herüber. Beim Gelben – das ist schon verwandt mit dem Roten – ist es so, daß das Licht etwas zurückgeworfen wird, viel aber aufgenommen wird. Also da ist es schon so, daß der Mensch mehr Licht zurückwirft als beim Schwarzen. Der Schwarze ist ein Egoist, der nimmt alles Licht und alle Wärme auf.'

NB Op zichzelf beschouwd kan deze laatste zin allerlei misverstanden oproepen. Toch wordt hier alleen maar herhaald dat iemand met een zwarte huidskleur het licht en de warmte van de omgeving totaal in zich opneemt. Hij is bij wijze van spreken in fysiologisch opzicht een egoïst. Verderop in de lezing, zie citaat 128, gebruikte Steiner voor hetzelfde verschijnsel het woord 'vriendschappelijk': 'Die Neger, die leben auf einem Erdstück, wo die Sonne sie sehr, sehr belästigt, eindringt in sie. Also geben sie sich ihr hin, nehmen sie ganz in ihren Körper auf, werden freundschaftlich mit ihr, werfen nichts zurück.'

Op 3 mei 1909 had hij dit proces ook al eens van een ander gezichtspunt uit beschreven. Wat op 3 maart 1923 'egoïstisch' werd genoemd, heette toen 'zwak' en 'passief'. Ook dat zijn uitdrukkingen van fysiologische processen (zie citaten 86 en 87 en de commentaren erop): 'Diejenigen Menschen aber, die ihre Ich-Wesenheit zu schwach entwickelt hatten, die den Sonneneinwirkungen zu sehr ausgesetzt waren, sie waren wie Pflanzen: sie setzten unter ihrer Haut zuviel kohlenstoffartige Bestandteile ab und wurden schwarz. Daher sind die Neger schwarz.' en '...von der ganz passiven Negerseele angefangen, die völlig der Umgebung, der äußeren Physis hingegeben ist [...].'